

कृषि

साप्ताहिक

Nepal's First Agriculture Weekly

सल्लाहकारको घेराभित्र मन्त्री

पार्टी निकट कर्मचारी रुष्ट

योगेन्द्रप्रताप शाही

काठमाडौं । कृषि विकास मन्त्री हरिबोल गजुरेलले केही दिन अगाडि मात्र मुलुकलाई कृषिमा आत्मनिर्भर बनाउने तीन वर्षे योजना ल्याएका थिए । मन्त्री गजुरेलले तीन वर्षभित्र आत्मनिर्भर बनाउने ल्याएको योजनाका कागजमा मात्र सिमित हुने कुरामा कृषि क्षेत्रका विज्ञहरु टुक्क छन् । कृषि आत्मनिर्भर बनाउने सकिने भन्दै गरेका पूर्व मन्त्री हरिप्रसाद पराजुलीले अघि सारेका योजनालाई नै अहिले थोरै परिमार्जित गरी सोही कार्यक्रम अगाडि सार्न खोजेका गजुरेल आफ्नै कारण संकटमा पर्न थालिसकेका छन् ।

गजुरेल संकटमा पर्नुको मुख्य कारण भने अरु केही नभएर अहिले उनले पाइरहेको गलत सल्लाह हो भनेर एमाओवादी निकट कर्मचारीमा बहस चलन थालेको छ । मन्त्री गजुरेलले गोप्य रुपमा सात जना सल्लाहकारतय गरेको तर मन्त्रालयमा कार्यरत कर्मचारी संगठनसाग कुनै पनि सल्लाह नलिएको भन्दै पार्टी निकट

कर्मचारीहरु रुष्ट बनेका छन् । उनै अघोषित सल्लाहकारहरुको सल्लाहमा मन्त्री चलन थालेको भन्दै कृषि विभागमा कार्यरत एमाओवादी निकट कर्मचारीहरुले विभागमा भेला नै डाकेको बुझिएको छ ।

विभाग परिसरमा बसेको सो भेलाले कृषि मन्त्री सल्लाहकारहरुको घेराबाट बाहिर निस्कन नसकेको भन्दै खेदव्यक्त गर्दै यसले एमाओवादी पार्टीकै वदनाम हुने समेत उनीहरुले बताएका छन् । कृषि विकास मन्त्रालयमा सांगठनिक रुपमा बलियो रहेको एमाले निकट

किसानले मल पाएनन् मन्त्रीज्यू !

काठमाडौं । तीन वर्षभित्र मुलुकलाई कृषि आत्मनिर्भर बनाउने प्रतिवद्धता कृषि विकास मन्त्रीले गरेको भएपनि यो वर्ष मुलुकले फेरि अबैको गहुँ किन्नु पर्ने भएको छ । अनि नेपाली जनताले आत्मनिर्भर होइन परनिर्भर भएर गहुँको पीठोका लागि पनि भारततिर नै आत्मनिर्भर हुने संकेत देखिएको छ । गहुँ लगाउने मौसम सकिन लाग्यो तर किसानहरुले रासायनिक मल पाउन पाएनन् मन्त्रीज्यू ? यस्तो अवस्थामा किसानहरुले उत्पादन गर्ने कृषि उपजको उत्पादकत्व कसरी बृद्धि होला र हामी कृषिमा आत्मनिर्भर बन्न सकौला ! सिंहदरवार भित्र आधा दर्जन भन्दा बढी सल्लाहकार लिएर बस्नु भन्दा तिनै सल्लाहकारलाई मल खोज्न लगाएर किसानको दैलोमा पठाएर आत्मनिर्भर बन्न केही मद्दत पुग्यो कि ?

कर्मचारीसंग भविष्यमा प्रतिष्पर्धा गर्न सकिने गरी कृषि विकास मन्त्रालयको काम कारवाही अगाडि बढ्नु पर्ने भएपनि मन्त्री गजुरेललाई सल्लाहकारहरुले भ्रममा पारेर काम गरिरहेको समेत सो भेलाले निचोड निकालेको छ ।

भेलामा सहभागी भएका एक सदस्यले भने आफूहरुको भविष्य नै कृषि विकास मन्त्रालय भएकाले दुईचार तीन आफ्नो स्वार्थपूर्ति गर्नका लागि बनाइएका सल्लाहकारले गर्ने निर्णय आफूहरुले अस्वीकार गर्ने निर्णय गरेको समेत बताए । यतिखेर कृषि विकास मन्त्री गजुरेलले आफ्नै पार्टी निकट कर्मचारी संगठनको सहयोग नपाउने देखिएको छ । मन्त्री गजुरेलको निजी सचिवालयमा शाखा अधिकृत स्तरको तलब खाने गरि नियुक्त भएका सल्लाहकार वीउ व्यापारी नगेन्द्र खड्काको व्यवहार प्रति पनि कर्मचारीहरु रुष्ट बनेका छन् ।

पूर्व मन्त्री हरिप्रसाद पराजुलीलाई त्यसबेला नै किसान आयोग गठन गरी आयोगको जिम्मेवार पद दिएर आफू एमालेकै

किसान महासंघमा सक्रिय हुने बताउने खड्का कै इशारामा गजुरेल चलन थालेको समेत आरोप एमाओवादी निकट कृषिविज्ञहरु बीच चर्चा चलन थालेको छ । त्यति मात्र होइन सचिवालयमा सल्लाहकार सहित दर्जनभन्दा बढी व्यक्तिहरु राखिएको भन्दै मन्त्री कै पार्टी निकट कर्मचारीहरु यतिखेर सशक्त मात्र भएकाछैनन् मन्त्रीलाई नै सहयोग नगर्ने अवस्थामा पुगिसकेका छन् ।

त्यतिमात्र होइन कर्मचारी संगठनले वर्तमान कृषि विभागका महानिर्देशक डा. युवकध्वज जिजीलाई हटाएर वरियताका क्रममा सिनियर सहसचिवलाई महानिर्देशक बनाउन आग्रह गरेको भएपनि मन्त्रीले नमानेको उनीहरुले बताएका छन् । महानिर्देशक जिजीले मन्त्रीले भनेका सबै कुरा मान्ने शर्त गरेकाले उनलाई नहटाउन नगेन्द्र खड्काले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको समेत उनीहरुले कृषिलाई बताएका छन् ।

कृषिका आयोजना प्रमुख फेरवदल गर्ने तयारी

काठमाडौं । नयां मन्त्री आएपछि कार्यालय प्रमुख फेर्न चलन नेपालमा नौलो होइन । त्यसैको सिको गर्दै अहिले कृषि मन्त्रालयका नयां मन्त्री आएपछि मन्त्रालयका केही उच्च कर्मचारीहरुको जिम्मेवारी फेरवदल गर्ने र मन्त्रालय मातहतमा सञ्चालनमा रहेको आयोजनाहरुका प्रमुखहरुलाई पनि फेरवदल गर्ने तयारी गरिएको छ, बुझिएको छ । कृषि विकास मन्त्रालयको सबैभन्दा ठूलो आयोजनाका रुपमा चिनिएको व्यवसायिक कृषि तथा व्यापार आयोजनाका आयोजना निर्देशक डा. इन्द्रकान्ता भालाई पनि हटाउन लविङ्ग भईरहेको छ ।

पछिल्लो समयमा व्यवसायिक कृषि तथा व्यापार आयोजनाका विरुद्ध अख्तियारमा धेरै उजुरी परेको र विवादमा पर्न थालेको निहुँमा भालाई परिवर्तन गर्न लागिएको उच्च स्रोतले बताएको छ । स्रोतका अनुसार सो आयोजनाको आयोजना निर्देशकका रुपमा क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय पूर्वाञ्चलमा कार्यरत

क्षेत्रीय निर्देशक तेजबहादुर सुवेदीलाई ल्याउन खोजिएको छ । त्यसैगरी नाडेफमा रहेका प्रमुख सुरेशबाबु तिवारीलाई पनि सो ठाउँबाट हटाएर कृषि विभागको महानिर्देशक बनाउने तयारी गरिएको भएपनि वर्तमान महानिर्देशक युवकध्वज जिजीलाई हटाउन नहुने मन्त्रीका सल्लाहकारले सल्लाह दिएपछि पार्टी निकट मानिएका तिवारीलाई नीति तथा परराष्ट्र महाशाखामा ल्याउन खोजिएको छ । आयोजना निर्देशक फेरवदल गर्ने क्रममा हिमाली आयोजनाका आयोजना निर्देशक डा. अमरबहादुर शाह पनि पर्ने सम्भावना बढ्दै गएको छ ।

तर, तिवारी पदका लागि कुनै पनि नेता तथा मन्त्रीको दैलो नघाउने, चाडी नगर्ने व्यक्ति भएका कारण उनलाई सो ठाउँमा लैजाने सम्भावना भने कम देखिएको छ । स्पष्ट बक्ताका रुपमा रहेका तिवारी एमाओवादी नजिकका सहसचिव भएको बताइता पनि पदका लागि कसैसंग नभुक्ने अडान लिने व्यक्तिका रुपमा उनी मन्त्रालयमा चिनिन्छन् । वरु एमाओवादी वैच निकट मानिएका माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयका कार्यक्रम निर्देशक दुर्गा दवाडीलाई व्यवसायिक कृषि तथा व्यापार आयोजना वा कृषि तथा खाद्य सुरक्षा आयोजनामा लैजाने र सो आयोजनाका श्याम पौडेललाई मन्त्रालयमा तानिन लागिएको बुझिएको छ ।

समन्वय नै नगरी कृषिमा लगानी

काठमाडौं । एजुकेशन दि चिल्ड्रन (बालबालिकाका लागि शिक्षा) नामक गैरसरकारी संस्थाले जिविकोपार्जन सुधार भन्दै कृषि क्षेत्रमा पनि आफूलाई उभ्याएको छ । गरिव, तथा सिमान्तकृत बालबालिकाहरुको शिक्षाका लागि विदेशी दातृ निकायहरुले दिएको सहयोगमा गिद्धे नगर परेपछि सो संस्था यतिखेर करैसावारी

EDUCATE THE CHILDREN INTERNATIONAL

Working to Improve the Lives of Women and Children in Nepal

खेतीका नाममा शिक्षालाई छोडेर कृषिमा हात हाल्न पुगेको छ ।

काठमाडौंको डिल्लीवजारमा केन्द्रिय कार्यलय स्थापना गरेर अहिले सिन्धुपाल्चोकमा करैसावारी विकास भन्दै लाखौं रुपैयां तलब भक्तामा नै सिध्याउन थालेका छन् । गरिव किसानहरुको नाम भजाएर कृषिमा लगानी गरिरहेको इटिसी नामक संस्थाका कार्यकारी निर्देशक विसमप्रसाद महतो आफूहरुले जिविकोपार्जन सुधार गर्न कृषिमा हात हालेको बताउँछन् । विदेशीको सहयोगमा सञ्चालन भएको कृषि परियोजना जिल्लामा किसानहरुसंग जोडिएर काम गरिरहेको भएपनि त्यसका लागि सो संस्थाले

वांकी पेज ७ मा

एग्रोभेट माथि छानविन खोड ?

काठमाडौं । कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरणले चर्को नारा लिईरहेका बेला कृषि किसानहरुको प्रत्यक्ष पहुँचमा रहेको एग्रोभेटहरुलाई छाडा छोडिएका कारण मुलुकको कृषि क्षेत्र जुनसुकै बेला पनि धरापमा पर्ने सम्भावना देखिएको छ । काठमाडौंमा रहेको अधिकांश एग्रोभेट डिलरहरु कानून विपरित सञ्चालन भईरहेका छन् भन्ने कुरा सम्बन्धित निकायलाई थाहा हुँदा हुँदै पनि कानमा तेल हालेर बसिरहेको देखिन्छ । कृषि विकास मन्त्रालयले विशेष गरी कीट नाशक औषधी विक्री वितरण गर्ने मात्र होइन पशु औषधीको आयात एवं विक्री वितरण गर्ने एग्रोभेटहरुलाई तत्काल कानूनी दायरामा

वांकी पेज ७ मा

बीउमा पनि परनिर्भर छ नेपाल

राजाराम कार्की

‘अनिकालमा बीउ जोगाउनु, हुलमूलमा जीउ जोगाउनु’ भन्ने उखान हाम्रा पूर्वजले सिकाउँदै आए पनि नेपाली किसानले सो उक्तिलाई यतिखेर व्यवहारमा उतार्न सकेनन्। परम्परागत खेतीमा परनिर्भर पूर्वजहरूको बीउ छनोट गर्ने प्रविधि भने वैज्ञानिक थियो। उनीहरूले धान, मकै, भटमास, कोदो, फापर, तथा दलहनबाली, एवम् तरकारीमा पाकेको फलबाट ठूला दाना र स्वस्थ बिया छनोट गरी पहिले नै जतन गर्दथे।

तर अहिले वर्णशङ्कर जातका बीउमा निर्भर भएका कारण स्वदेशी बीउ प्रशोधन, सङ्कलन तथा जतन एवम् स्वस्थ बियाको छनोट गर्ने बानी हराउँदै गएको पाइन्छ। जसका कारण बीउमा समेत परनिर्भरता बढ्दै गएको हो।

पूर्वजहरूले खाद्यान्न भण्डारण गर्नुपूर्व नै बीउको जोहो गर्दथे। तर अहिले बजारमा सजिलैसाग बीउ खरिद गर्न सकिने भएपछि रैथाने जातका खाद्यन्न तथा दलहन एवम् तरकारीका बीउ पाइने छोडेको छ।

आजको प्रतिस्पर्धात्मक बजारमा नानाथरीका बीउविजन सहजै पाइन्छ। जैविक विविधता र वातावरण अनुकूल बीउ प्रयोग नगरिएका कारण मकै र धानमा दाना नलागेका समाचार सुन्नु र सरकारले क्षतिपूर्ति दिनु अहिले स्वभाविकै भइसकेको छ।

बीउविजन ऐन, २०४५ र बीउविजन नियमावली २०६९ ले बहुराष्ट्रिय कम्पनीबाट उत्पादित वर्णशङ्कर जातका

सरकारको हो भन्छन्। खुर्कोटका कृषक सागर श्रेष्ठ। मगमग बास्ना आउने कांक्रो,

संरक्षण र सुधार गर्ने हो भने नेपाल बीउमा पूर्ण आत्मनिर्भर

घिरौला, काउलीका बीउ पाउन साह्रै कठिन भइसकेको छ। सम्बन्धित निकायबाट सिफारिस गरिएका बीउविजन किसानले सहज रूपमा पाउन सक्दैनन्। तर भोले घुमन्ते व्यापारीले सस्तो दरमा घरघरमै बीउ पुऱ्याइदिनुले रैथाने जातका बीउ लोपोन्मुख हुनु प्रमुख कारण भएको कृषि महासङ्घका अध्यक्ष एवं पूर्व कृषि सचिव गणेश कुमार केसीको भनाइ छ।

खुलमखुल्ला अनाधिकृत बीउविजन बिक्री वितरणमा रोक नलगाउनाले सुहाउँदो हावापानीमा प्रयाप्त आम्दानी दिइरहेका बहुगुणी बीउ नासिने र मासिने क्रम बढ्दै गएको बीउ व्यवसायी मित्रराज दवाडीको भनाइ रहेको छ।

राष्ट्रिय कृषि नीति २०६९ ले उत्पादन वृद्धिका लागि नेपालमा वर्णशङ्कर बीउको प्रयोगलाई प्रोत्साहन र प्रवर्द्धन गर्ने तथा जिएमओको प्रयोगलाई नियमन गर्ने नीति लिएको छ। जसका कारण बहुराष्ट्रिय कम्पनीका

हुन्छ, राष्ट्रिय बीउविजन केन्द्रका वरिष्ठ अधिकृत डा महेन्द्र खनाल बताउँछन्।

खनालका अनुसार नेपालले भन्डै वार्षिक रु पाँच अर्बको बीउ आयात गर्ने गर्दछ। जसमध्ये राष्ट्रिय बीउविजन केन्द्रसंग अनुमति लिएर मात्र यस वर्ष रु एक अर्बको बीउ आयात भएको छ।

गत वर्ष ५४ मेट्रिकटन तरकारी, ७८७ मेट्रिकटन मकै, धान ९७७ मेट्रिकटन गरी कुल एक हजार ८९८ मेट्रिकटन आयात गरिएको थियो। जुन केन्द्रसंग अनुमति लिएर आयात भएका हुन्। जसमध्ये तीन गुणा बढी बीउ अनुमति बेगर पनि आयात गरिन्छ। खनालको भनाइ छ।

आयातलाई प्रतिस्थापन गर्ने विषय नीति निर्माताको दैनिक भाषणको विषय बने पनि बीउको परनिर्भरतालाई घटाउने हो भने अनुसन्धानलाई बलियो बनाउनु आवश्यक रहेको कृषि विज्ञ डा देवेन्द्रमान शेरचनको भनाइ छ।

नेपालमा निजी क्षेत्रका बीउविजन कम्पनीले विना अनुसन्धान अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रबाट आयातित बीउलाई प्याकिङ गरेर मात्र बिक्री वितरण गर्ने गरेको पाइन्छ। उनीहरूबाट शतप्रतिशत गुणस्तरीय बीउ आयात हुन्छ नै भन्न नसक्ने सरकारी अधिकारीको भनाइ छ।

केन्द्रको तथ्याङ्क अनुसार नेपाललाई कुल वार्षिक दुई हजार टन बीउको आवश्यकता पर्छ। जसमध्ये तरकारीमा सिर्जना जातको गोलभोडा र मकैमा खुमल वर्णशङ्कर (२ मा भने करिब आत्मनिर्भर भएको पाइन्छ। बाँकी रहेका अरु बालीका बीउहरूमा भने विदेशसंग नै परनिर्भर हुनु परेको छ। कृषि प्रधान देशमा किसानहरू कृषि उपज उत्पादन वृद्धि गर्नका लागि पनि आफूले बीउ जोहो गर्न नसक्ने अवस्थामा रहनु र परनिर्भर रहनुले अन्य कुरामा आत्मनिर्भर भइन्छ भन्ने कुराको के ग्यारेण्टी छ र ?

अनुदानमा भ्रष्टाचार किन ?

कृषि क्षेत्रको विकासका लागि सरकारी बजेटमा मात्र होइन गैरसरकारी क्षेत्रहरूबाट पनि त्यत्तिकै रूपमा लगानी भईरहेको विभिन्न तथ्यांकहरूले देखाउँछ। तथ्यांकले जे देखाउँछ त्यसलाई मात्र हेर्ने हो भने पनि नेपाली कृषि क्षेत्रमा कायापलट भईसक्नु पर्ने थियो। तर नेपालको कृषि क्षेत्र परनिर्भरबाट माथि उठ्न सकेको छैन। आत्मनिर्भरतातिर पाइला साँदै गरेको पोल्ट्र व्यवसायलाई बर्डफ्लुले लम्पसार पारिदिएपछि अरु कृषि बस्तु र बालीमा आत्मनिर्भरता भनेको कागजी विकासमा मात्र देखिन्छ। कृषि क्षेत्रमा लगानी भएका बजेटहरू पारदर्शिता ढंगले प्रयोग नहुदा भ्रष्टाचार मौलाउँदै गएको छ। विशेष गरी सरकारी तवरबाट दिएको अनुदान होस् या गैरसरकारी क्षेत्रबाट प्रवाह गरिएका अनुदानको हालत पनि उस्तै छ।

कृषि क्षेत्रमा भ्रष्टाचार बढेको भन्ने जति चर्चा हुने गर्दछ त्यो किन र कसरी हुन्छ भन्ने तर्फ पनि सोच्नु पर्दथ्यो तर कसैले पनि त्यसतर्फ ध्यान दिएको पाइदैन। कृषि विकास मन्त्रालय मातहतमा रहेको आयोजनामा मात्र भ्रष्टाचार हुन्छ भन्ने भ्रम एकातिर फैलाईको छ भने त्यही भ्रम फैलाएर कृषिमा काम गरिरहेका गैरसरकारी संस्थाहरूले किसानका नाममा आएको अरबौं रूपैयाँ कुम्लाउन सफल भएका छन्। सरकारी कर्मचारीले काम गर्दा भ्रष्टाचार बढ्छ भन्दै गैरसरकारी संस्थाका नाममा लाखौं मासिक तलव खाएर त्यसमा पनि कमिशन लिएर मात्र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरूले कृषिमा अनुदान उपलब्ध गराइएको देखिन्छ। सरकारी कार्यालयहरूमा अनुदान भनेको सितैमा पाइएको हो भन्दै कृषि व्यवसाय नगर्नेहरूले कमिशनका आधारमा अनुदान हात पार्नुले वास्तविक किसानहरू मारमा परेका छन्। त्यस्तै गैरसरकारी संस्थाहरूले पनि न सावां तिरु पर्ने न व्याज तिरु पर्ने भन्दै उपलब्ध गराइने अनुदान रकमको आधा भन्दा बढी रकम अदृश्य रूपमा बटुल्दै आइरहेका छन्। अनि अनुदान लिने किसानका नामदारीहरू पनि फोकट आएको ररकम किन छोड्ने जति प्रतिशत कमिशन दिन पनि तयार हुने गर्नाले कृषि क्षेत्रको विकासका लागि सरकारी वा गैरसरकारी संस्थाहरूले उपलब्ध गराउने अनुदानमा भ्रष्टाचार मौलाउँदै गएको हो। जवसम्म कृषिका उत्पादनका आधारमा अनुदान दिने व्यवस्था ल्याउन सकिदैन तवसम्म कृषि उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि भन्दै दिइने अनुदान रकम बालुवामा पानी बराबर मात्र हुनेछ। यसले गर्दा न त कृषि क्षेत्रको विकास हुन्छ न त कृषिमा प्रतिवद्ध भएका किसानहरूको नै जीवन स्तर माथि उठ्न सक्छ। यस्ता अनुदान रकमले त केवल कृषिका नाममा विचौलिया गर्नेहरूका लागि मात्र फाइदा देखिन्छ। ■

आफ्नै सूचना

नेपालको पहिलो कृषि साप्ताहिकका रूपमा प्रकाशित कृषि साप्ताहिकमा तपाईंका क्षेत्रमा भए/गरेका कृषि क्षेत्रसंग सम्बन्धित सूचना/समाचार वा लेख/रचनाहरू छनू भन्ने हामीलाई बिहिबारभित्र पठाउनुहुन अनुरोध गरिन्छ।

सम्पर्क

कृषि साप्ताहिक, बागबजार

इमेल : sajnepal@gmail.com

web: www.krishionline.com

एकातिर रैथाने बीउको संरक्षण र जोहो हुन नसक्नु र अर्कोतिर वर्णशङ्कर बीउको आयातले बीउको परनिर्भरता क्रमशः बढ्दै गएको हो। नेपालले भन्डै वार्षिक रु पाँच अर्बको बीउ आयात गर्ने गर्दछ। जसमध्ये राष्ट्रिय बीउविजन केन्द्रसंग अनुमति लिएर मात्र यस वर्ष रु एक अर्बको बीउ आयात भएको छ।

बीउ खासखास प्रक्रिया पुऱ्याइ नेपालमा आयात गर्न दिने कानुनी बाटो खुल्ला गरेको छ। सोही कारणले रैथाने जातका बहुगुणी बीउ लोप हुने सङ्घारमा छन्। व्यापारीले नाफा हेरेका हुन्छन्। उनीहरूलाई रैथाने होस् वा बहुराष्ट्रिय कम्पनीको बीउ त्यसले कुनै अर्थ राख्दैन तर आफ्नो धरातलमा सजिलै हुर्कन सक्ने बीउको पहिचान, प्रवर्द्धन तथा वितरण गर्ने काम

वर्णशङ्कर बीउलाई आयातमा प्रतिबन्ध छैन भने रैथाने बीउको जगेर्ना र संरक्षणतर्फ खासै ठोस पहल हुन नसकेकाले नेपाली जातका बीउविजन गाउँघरबाट पलायन हुन थालेको कृषि विज्ञ हरिहर काफ्लेको भनाइ छ। एकातिर रैथाने बीउको संरक्षण र जोहो हुन नसक्नु र अर्कोतिर वर्णशङ्कर बीउको आयातले बीउको परनिर्भरता क्रमशः बढ्दै गएको हो। रैथाने जातका बीउको

कृषि मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन

जारी मिति : २५ मंसिर २०७२
अवधि : २५ मंसिर २०७२ - २ पुस २०७२
लागि : बाँके जिल्ला

(जारी गर्ने: PPCR/BRCH/AMIS Project, MOAd, AERD, NARC and Agro-met Section, DHM)

नेपालगञ्ज एयरपोर्ट, बाँकेको मौसम तथ्यांक गत हप्ता १० मंसिर २०७२ मा अन्त्य भएको मौसम अवस्था

मौसमी विवरण	गत हप्ता (११ मंसिर २०७२ देखि १७ मंसिर २०७२ सम्म)
कूल वर्षा (मि.मी.)	०.०
अधिकतम तापक्रम (°सेण्टिग्रेड) को दायरा	२४.५-२८.५
न्यूनतम तापक्रम (°सेण्टिग्रेड) को दायरा	१२.२-१७.०
अधिकतम सापेक्ष आर्द्रता (%) को दायरा	८८.१-१००.०
न्यूनतम सापेक्ष आर्द्रता (%) को दायरा	५०.४-७५.४
हावाको गति(मि/से)को दायरा	०.०-३.०
हावाको दिशाको दायरा	उत्तर पूर्व

१८ मंसिर २०७२ देखि २४ मंसिर २०७२ सम्मको मौसम विवरण

विवरण	दिन (20 Nov 2015- 26 Oct 2015)						
	१८/८/२०७२	१९/८/२०७२	२०/८/२०७२	२१/८/२०७२	२२/८/२०७२	२३/८/२०७२	२४/८/२०७२
वर्षा (मि.मी.)	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०
अधिकतम तापक्रम (°सेण्टिग्रेड)	२६.४	२५.८	२४.९	२५.३	२४.०	२४.६	-
न्यूनतम तापक्रम	११.३	१२.९	१३.०	१२.५	११.१	१०.६	१३.३
अधिकतम सापेक्ष आर्द्रता	९८.०	९५.८	९८.०	१००	९८.९	१००	१००
न्यूनतम सापेक्ष आर्द्रता	४९.३	५७.३	६५.९	५५.७	६१.१	६३.०	-
हावाको गति m/s	१.५	०.७५	०.०	१.७५	१.५	०.०	०.०
हावाको दिशा	पूर्व	उत्तर पूर्व	उत्तर	पूर्व	पूर्व	उत्तर	उत्तर

कृषि सल्लाह

क) मौसम विश्लेषण :

आगामी हप्ता सामान्यरूपमा बदली रही शुक्रबार वा शनिबार हल्का फाटफुट पानी पर्ने सम्भावना रहेको तथा औसत सापेक्ष आर्द्रता औसतमा ७५% भन्दा माथि रहने छ। विहानीपख चिसो बढ्ने क्रम जारी रहनेछ। साथै विहानीपख हल्का तुवालो पनि लाग्ने सम्भावना छ।

ख) बाली नाली :

१. धान बाली :

वीउ भण्डारणका लागि सुपर व्यागको प्रयोग गर्नु उपयुक्त हुन्छ। सुपर व्याग उपलब्ध नभएको अवस्थामा हावा नछिर्ने भांडो (मेटल बीन, भकारी) मा सेलफस २-३ चक्की प्रति टनको दरले प्रयोग गर्दा पुतली आदि जस्ता भण्डारणमा लाग्ने कीराबाट जोगाउन सकिन्छ।

२. मकै (हिउदे) बाली :

जग्गाको अन्तिम तयारीको बेलामा कम्पोष्ट मल २०० के.जी., डिएपी २.१ केजी, युरिया २.५ केजी र म्युरेट अफ पोटास १.६ केजी प्रति कठ्ठाका दरले माटोमा राम्ररी मिलाउन उपयुक्त हुन्छ।

मनकामना - १, गणेश - २ जस्ता हिउदे मकैको जात लगाउन उपयुक्त हुन्छ।

३. गहुँ

माटोको चिस्यान घटिरहेको हुनाले चिस्यान रहँदै गहुँ छर्नु उपयुक्त हुन्छ। जग्गाको तयारीको बेलामा ४०-५० केजी कम्पोष्ट मल तथा ३.० केजी युरिया, ३.६ केजी डिए.पी र १.४ केजी म्युरेट अफ पोटास प्रति कठ्ठाका दरले असिंचित जग्गामा प्रयोग गरी राम्ररी माटोमा मिलाउनु पर्दछ।

गहुँको उन्नत जातहरू- विजय, नेपाल ९७१, आदित्य, गौतम, अच्युत, रोहिणी, विएल ११३५ आदि जातहरू लगाउनु उपयुक्त हुन्छ।

वीउको उपचार -वेभिष्टिन वा वेनलेट २ ग्राम वा भाइटाभ्याक्स २००-३ ग्राम प्रति केजीका दरले उपचार गरेर मात्र वीउ छर्ने।

गहुँको वीउ ३.३ केजी प्रति कठ्ठाको लागि पर्याप्त हुन्छ। तर ढिलो गरी छर्दा १-१.५ केजी प्रति कठ्ठाको दरले वीउ थप गरी लगाउनु पर्दछ।

४. तोरी/रोयो/मूला तरकारी बाली

तोरी, रायो, मूला लगायतका बालीमा लाग्ने अल्टरनेरिया थोप्ले रोगको लागि मेन्कोजेव ३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

फौजी कीरा : इमामेक्टिन बेन्जोएट ५ एस.जि. ०५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई प्रकोप देखिएको बालीमा छुनुव उपयुक्त हुन्छ वा क्लोरोपाईरिफस ५०% ई.सी साइपरमेथिन ५% ई.सी तत्व भएको विषादी २ एमएल प्रति लिटर पानीमा मिसाई प्रकोप देखिएको बालीमा छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

५. अरहर/ मुसुरो :

बोट ओइलाउने रोगको रोकथामको लागि २ ग्राम वेभिष्टिन वा डेरोसाल(कार्वेन्डाजिम) प्रति लिटर पानीमा घोलेर अरहरको बोट भिज्ने गरी छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

६. फलफूल बाली

अंगुर

अंगुर खेती गर्नु भएका किसानहरूले यसै समयमा अंगुरको कांटछांट गर्नु पर्दछ।

हांगाको आधा जति भागलाई काटेर फाल्नु पर्दछ। एउटा हांगामा एकदेखि दुईवटा मुना बालुवा पलाउन र बांकी

मुना पालुवा पलाउन र बांकी मुना फल लाग्नको लागि राख्नुपर्दछ। काटेको काटेको ठाउंमा १० बोर्डोपेष्ट लगाउनु पर्दछ।

सामान्यतया अंग्रेजी वाई आकारको दुईवटा मूल हांगाको विकास हुने गरी तालिम दिंदा अंगुरको उत्पादन राम्रो हुन्छ।

अंगुरमा कम फूले र कम फल लाग्ने समस्या भएमा बढि फल लाग्ने गराउन फेद हांगाको बरिपरि बोक्रा ०.३-०.५ से.मी चौडा रिङ्ग हुने गरी हटाउन, फूल फुल्ने तथा बढी फल लाग्दछ।

अंगुरमा मलखाद राख्ने उपयुक्त समय यही हो। अंगुरको बोटको उमेर अनुसार सिफारिस गरिएको रासायनिक मलखादको साथै ३०-४० केजी प्रति बोट पाकेको गोबर मल बोटको बरिपरि राख्नु पर्दछ। मलखाद राखेपछि सिंचाई गर्नु पर्दछ।

कागजी :

कागजीको विरुवाको कांटछांट गर्ने उपयुक्त समय यही नै हो। काटेको ठाउंमा १० बोर्डोपेष्ट लगाउनु पर्दछ।

कागती विरुवामा रोग किरा लागेका, उपचार हुन नसक्ने, एक आपसमा जोडिएका, सुकेका लामा लामा कांडा भएका र सलक्क बढेका चोर हांगाहरू, कलमी भाग भन्दा तलबाट आएका मुनाहरू र विरुवाको मूल काण्डको ४०-५० से.मी भन्दा तल आएका सबै हांगाहरू हटाउनु पर्दछ। यसरी कांटछांट गरेपछि १० को बोर्डोपेष्ट लगाउनु पर्दछ।

सिंचाई सुविधा भएका कागती बगैचामा डब्ल रिङ्ग (डब्ल औठी आकारको कुलेसो) बनाई सिंचाई गर्नु पर्दछ। सिंचाई सुविधा नभएका स्याला, घासपात वा कालो प्लाष्टिकको छाप्रो राख्नु पर्दछ।

आलु :

बहुदै गरेका आलुमा माटोको चिस्यान हेरि १५-२० दिनको फरकमा हल्का सिंचाई गर्नु उपयुक्त हुन्छ।

आलु रोपेको ३०-३५ दिन भित्र गोडमेल गरी उकेरा लगाउनु पर्दछ।

प्रत्येक दिन आलुबालीमा रोग किराको प्रकोप के कस्तो अवस्थामा छ, अवलोकन गर्नु पर्दछ।

डहुवा रोग : यो रोगको संक्रमण हुंदा शुरुमा पातमा फिक्का हरियो रंगको विभिन्न आकारका थोप्लाहरू देखिन्छन्। अनुकूल वातावरण (तापक्रम २० डिग्री सेन्टिग्रेड भन्दा कम, सापेक्ष आर्द्रता ९० प्रतिशत भन्दा बढी, घाम नलाग्ने, हुस्सु नलाग्ने वा सिमसिम वर्षा भएको अवस्था) रहिरहेमा थोप्लोको बाहिरी घेरा फिक्का हरियो देखिन्छ। रोग बहुदै गएपछि पुरै पात सुकेर डडेजस्तो देखिन्छ। रोग अझै फैलदै जांदा आलुका बोटमा काण्ड, पातको भेट्ना र मुनामै हुसिले बनाएका ठूला दागहरू देखिन्छ।

रोगको व्यवस्थापन :

यो रोगको व्यवस्थापनको लागि अनुकूल वातावरण रहिरहेमा मेन्कोजेव युक्त कुनै पनि विषादी (डण्डोफिल एम ४५ डाइथेन एम४५ आदि) २.५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर प्रति कठ्ठा ३० लिटरको दरले बोटको सम्पूर्ण भाग भिज्ने गरी ७ दिनको अन्तरमा ४-६ पटक छर्नु पर्दछ। वा डाइमेथोमर्फ (एकोबेट) वा फेनामिडन तथा मेन्कोजेव युक्त मिश्रित (सेक्टिन) १.५ ग्राम प्रति लिटर पानीका दरले १० दिनको अन्तरमा ३-४ पटक छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

तरकारी बालीहरू :

गोलभेंडाको डहुवा : यसको व्यवस्थापनको लागि कतिको डहुवा लागेको भन्ने फिल्ड निरीक्षण गर्नु पर्दछ। यदि कम डहुवा लागेको छ भने एम ४५ (मेन्कोजेव ७५ डब्लु.पि) २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर स्प्रे गर्ने। यदि बढी नै डहुवा लागिसकेको भए क्लोरोक्विसल एम.जेड ७२ प्रतिशत डब्लु पी.को धुलो २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर स्प्रे गर्ने। मौसम अनुसार पानी पर्न सक्ने लक्षण देखिएको छ भने स्टिकर २ एम.एल प्रति लिटर पानीमा मिसाई स्प्रे गर्नु पर्दछ।

गोलभेंडाको मोजाइक भाईरस :

१) गोलभेंडामा आउने मोजाइक भाईरस सेतो भिङ्गाले सार्ने भएको हुंदा शुरुमा सेतो भिङ्गाको नियन्त्रण गर्नुपर्दछ। यसको नियन्त्रणको लागि एसिटासाइप्रिड २० प्रतिशत एस.पि(इक्कामाजिक) १ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर स्प्रे गर्नुपर्दछ।

२) यदि मोजाइक भाईरस कम बोटमा मात्र देखिएको छ भने उक्त बोटहरूलाई उखेलेर जलाउने काम गर्नु पर्दछ र बांकी बोटहरूमा भिकोन एच १ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा घोलेर हरेक हप्ताको फरकमा ३-४ पटक स्प्रे गर्नु पर्दछ।

३) यदि मोजाइक भाईरससवै जग्गामा देखिएको छ भने यी सबै बोटहरू उखेलेर जलाउनु नै राम्रो हुनेछ।

काउली, बन्दा लगाएको ४५-५० दिन भईसकेको भएमा ७-१० ग्राम युरिया (१ चम्चा) बोटको बरिपरि घेरा बनाई राखी पुर्नु पर्दछ। दोस्रो टपड्रेस गरिसकेपछि सिंचाई गर्नु पर्दछ।

भण्टाको डाँठ तथा फलको गवारी व्यवस्थापनको लागि गवारीको कारण ओइलिएको मुण्टा, पात तथा फल टिपी करीव १ फुट गहिरा खाडलमा पुर्ने वा जलाउने। क्योरानट्रानिलिप्रोल (कोराजेन) १८.५ इ.सि. ०.२ मिलि प्रति लिटर पानीमा मिसाई बोट भिज्ने गरी छर्ने।

हिउदे तरकारी बालीको फेद काट्ने कीरा र बेना कुहने रोगको व्यवस्थापन गर्न क्लोरोपाईरीफोस १६% को ०.५ मिलि र कार्वेनडाइजिम(वेभिष्टिन)५०% डब्लु पि.को १ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली स्प्रेरबाट बोट भिज्ने गरी छर्नु पर्दछ।

आगामी हप्ता सामान्य रूपमा बदली रही रहने हुनाले खुसानीको फल

कृषि...

लागिसकेको अवस्थामा पात तथा फलमा लाग्ने थोप्ले रोग (सर्कास्पेरा र एन्थ्र्याकनोज रोग) लाग्न सक्ने हुनाले बेभिष्टिभ ५०% डब्लु पि. को २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोली पात तथा फल भिज्ने गरी छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

○ सुख्खा मौसम भएकोले बेसार, अदुवा, बालीको टुप्पो मर्ने सुक्ने भएकोले छाप्रो राखी चिस्यान जोगाउनु पर्दछ।

अन्य :

○ सार्पेक्षित आर्द्रता घटवढ भईरहने समय भएकोले भण्डारण गरिएको खाद्यान्न तथा बीउहरुलाई रोग तथा कीराबाट बचाउन समय समयमा हेरचाह गर्नु उपयुक्त हुन्छ।

○ खेतबारीमा देखिने सबै कीराहरु हानिकारक हुँदैनन्। तसर्थ कीरा देखिने वित्तिकै विषादीको प्रयोग नगरौं। मित्रजीव कीराहरु जस्तै माकुरा, गाइने कीरा, सात थोप्ले खपटे कीरा, बारुला, नमस्ते कीरा(प्रेइङ्ग मेन्टीड) देखिएमा तिनीहरुको संरक्षण र संबर्द्धन गरौं।

○ मौरी घरमा रोग, सुलसुले र रानु भए नभएको नियमित अवलोकन गर्नु पर्दछ।

○ चिसो बह्ने क्रम जारी भएकोले मौरी घरलाई चारैतिरबाट प्लाष्टिकले बेरेर राख्नु उपयुक्त हुन्छ।

बाली संरक्षण

१. लाही (एफीड) :

○ १ भाग गाईको गहुँत र ४ भाग पानी मिसाई रातभरी राखेर लाही लागेको ठाउँमा भिज्ने गरी भोलीपल्ट अनुकूल मौसममा छर्नु राम्रो हुन्छ।

○ मालाथियन ५० इ.सी., २ मि.लि. प्रति लिटरको दरले पानीमा मिसाई लाही लागेको ठाउँमा भिज्ने गरी अनुकूल मौसममा छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

○ नयाँ पालुवामा लाही, लिफ माईनर, सुलसुले लाग्ने भएमा सबई वा एट्सो तेल १५ मि.लि. प्रति लिटर पानीमा मिसाई १५ दिनको फरकमा छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

घ) पशुपालन :

○ कखुराको सि.आर.डि/ निमोनियाको लागि टाईलोनि टाटारिट नामक औषधी भेटेरिनरियन/अनुभवी प्राविधिकको सल्लाहमा सफा पानीमा घुलेर ४-५ दिनसम्म खान दिनु पर्दछ।

○ गाईभैसी तथा भेडा बाख्राहरुलाई आन्तरिक परजीवीहरु (नाम्ले, फित्ते, गोलो जुकाहरु तथा कक्सीडीओसिस) ले आक्रान्त पारी छर्ने क्रम नरोकिएमा नजिकको पशु सेवा केन्द्र वा जिल्ला पशु सेवा कार्यालय वा निजी रुपमा सञ्चालित भेटेरिनरी क्लिनिकमा गोबर परिक्षण गरी प्राविधिक सल्लाह बमोजिम अक्सिक्लोजानाइड, अल्वेडाजोल, लिवामिजोल वा एम्प्रोलियम जस्ता औषधीहरु जनावरको शारीरिक तौल अनुसार खुवाउन उपयुक्त हुन्छ।

○ यो समय गाई भैसीमा भ्यागुतो रोग देखिने बेला नभएता पनि यदि शंका लागेमा दक्ष भेटेरिनरीयन/अनुभवी प्राविधिकको सल्लाहमा अक्विम्व एन्टीवायोटिक वा एन्टी माइक्रोबियलको सुई लगाउनु पर्दछ। भ्यागुते रोगको रोकथामको लागि हरके वैशाख जेष्ठतिर छालामुनि ५ एम.एल भ्याक्सिन लगाउनु उपयुक्त हुन्छ।

○ बाख्राहरुमा छर्ने रोग देखिरहेको अवस्थामा जुत्तो (गोबर) निरीक्षण गरी नतिजाको आधारमा औषधी चलाउन उपयुक्त हुन्छ।

○ कुमी (ढकेरी) लागेका बाख्राको हकमा दैनिक एक चक्की डाई ईथाइल कार्बामाजिन (डि.ई.सी) १०० मि.ग्रा. सात दिनसम्म खुवाउने र साथमा भिटामिन बी कम्प्लेक्सको सुई २-३ दिनसम्म लगाउने।

○ पि.पि. आर रोग लाग्न नदिन ३ महिनाभन्दा माथिका भेडा बाख्रामा सो रोग विरुद्धको भ्याक्सिन लगाउनु उपयुक्त हुन्छ।

○ बाख्राको मोओलाको लागि ५% पोभीडिन आयोडिन वा १% कपर सल्फेट वा २% बोरिक एसिडको भोल वा १%पोटासको घोलले मुख सफा गर्नु उपयुक्त हुन्छ। मोओलाको भाईरस घाउ, चोटपटक लागेको वा काटेको ठाउँबाट मानिसमा सर्न गई त्यस्तै प्रकारको घाउ खटिरा आउन सक्ने हुनाले त्यस्तो रोगी बाख्रालाई घाउ चोटपटक नलागेको वा काटेको ठाउँबाट मानिसमा सर्न गई त्यस्तै प्रकारको घाउ खटिरा आउन सक्ने हुनाले त्यस्तो रोगी बाख्रालाई घाउ चोटपटक नलागेको मान्छे वा पन्जा लगाएर स्याहार सुसार गर्नु पर्दछ।

○ गाई भैसी तथा सुंगुरहरुमा खोरेत रोग लाग्न नदिन पशु सेवा कार्यालयको समन्वयमा सो रोग विरुद्धको भ्याक्सिन ६-६ महिनामा लगाउनु उपयुक्त हुन्छ।

○ यो समयमा हिउँदे घाँसहरु लगाउनका लागि जग्गाको तयारी गर्न उपयुक्त हुन्छ।

○ माछा पोखरीमा घुलित अक्सिजनको मात्रा बढाउन हावा यन्त्र (एरेटर) को प्रयोग गर्ने।

○ माछा पोखरीमा तापक्रम घट्ने क्रम रहेकोले भूमिगत पानी (बोरिङ वा ट्युब वेल) ले पोखरीको पानीलाई विस्थापित गर्नु उपयुक्त हुन्छ साथै माछालाई धेरै नचलाउन उपयुक्त हुन्छ।

घाँसेबाली :

○ बर्सिम घाँसको हकमा १ केजी वीड प्रति कट्टाको दरले ग्रिन गोल्ड जातको बर्सिम मंसिर महिनाको अन्तिमसम्म छर्न सकिन्छ।। बर्सिमको बीउ राइजोवीयमले उपचार गरी छर्नु उपयुक्त हुन्छ।

○ छरेको ३०-४० दिनमा जै/बर्सिम घाँसमा १.२ केजी युरिया प्रति कट्टाको दरले टप ड्रेसिड गरी सिंचाई गर्नु उपयुक्त हुन्छ। साथै जै घाँसको प्रत्येक कटाई पश्चात युरिया टप ड्रेसिड गरी सिंचाई गर्नु उपयुक्त हुन्छ।

काभ्रेमा बङ्गुर मिसन कार्यक्रम

काभ्रे। बङ्गुरको जातीय गुणमा सुधार ल्याउन, बच्चा विक्री नहुने समस्याको अन्त्य गर्न र जातीय गुणको उत्पादन बढाउन भन्दै जिल्ला पशु सेवा कार्यालयका काभ्रेले जिल्लामा बङ्गुर मिसन कार्यक्रम सुरु गरेको छ। सो कार्यक्रममा लागि १४ लाख बजेट छुट्याइएको कार्यालयको बजेट कितावमा उल्लेख गरिएको छ। सो बजेट बङ्गुर पालन गरिर हेका किसानहरुलाई अनुदान दिनका लागि राखिएको हो। ठूलो बङ्गुर फार्मका लागि रु चार लाख र अन्य पााच वटा साना फार्मका लागि रु दुई लाखका दरले अनुदान दिने कार्यालयले जनाएको छ। ठूला फार्मका लागि कम्तीमा १५ वटा माउ बङ्गुर हुनुपर्ने र सानाका लागि कम्तीमा पााच वटा माउ बङ्गुर हुनुपर्ने प्रावधान समेत राखिएको। काभ्रेमा ल्याण्डरेस, योगसयर, पाखीवासलगायत उन्नत जातका बङ्गुर कृषकले पालेका छन्। पनौती, बनेपा, धुलिखेल, पााचखाललगायत क्षेत्र बङ्गुर पालनका पकेट क्षेत्र मानिन्छन्।

कृषि विकास मन्त्रालय र बुटवल उपमहानगरपालिकाबीचको विवादले कृषि उपज केन्द्र अस्तव्यस्त

रूपन्देही। कृषि उत्पादन बढाउन किसानलाई प्रोत्साहन गर्ने र स्थानीय उत्पादनलाई बढावा दिने उद्देश्यले सार्वजनिक निजी साभेदारी (पिपिपी) अवधारणामा सञ्चालनमा आएको बुटवल कृषि उपज थोक बजार केन्द्र कृषि मन्त्रालय र बुटवल उपमहानगरपालिकाबीचको आपसी स्वार्थका कारण दुई वर्ष पुग्न लागदासम्म सञ्चालक समितिबिहीन बनेको छ। सञ्चालकबीचको आपसी स्वार्थ र विवादका कारण दुई वर्षसम्म पनि सञ्चालक समिति गठन हुन सकेको छैन।

अहिले सञ्चालक समिति नहुदा स्थानीय किसान, तरकारी तथा फलफूल व्यापारी र उक्त केन्द्रका कर्मचारी मर्कामा परेका छन्। विसं २०६७ मा निर्वाचित तीन वर्षे कार्यकालको सञ्चालक समितिको समयवाधि २०७० पुस २२ देखि सकिएपछि केन्द्र सञ्चालक समितिबिहीन अवस्थामा पुगेको हो।

सञ्चालक समिति गठनमा ढिलाइ र आपसी विवाद देखिएपछि केन्द्रको भविष्य के हुने भन्ने अन्धोलताले व्यवसायिक किसानले तरकारी तथा फलफूलमा लगानी गर्न छाड्दै गएकोले उत्पादन र कारोबारमा भन्डै ३० प्रतिशतले ह्रास आइसकेको छ।

कृषि मन्त्रालयअन्तर्गतको क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय पोखराको रु दुई करोड ७५ लाख ८४ हजार, बुटवल उपमहानगरपालिकाको रु एक करोड १९ लाख र लुम्बिनी फलफूल तथा तरकारी व्यापारी सङ्घको रु ६७ लाख ३१ हजार गरी रु चार करोड ६३ लाखको लगानीमा सञ्चालन गरिएको केन्द्रमा चार वर्ष नपुग्दै विवाद उत्पन्न भएपछि किसानको उत्पादन र कारोबारमा समेत प्रत्यक्ष असर परेको गुनासो किसान र व्यापारीले गरेका छन्।

केन्द्रका व्यवस्थापक अब्दुल कैयुम मुसलमानले सञ्चालक समितिबिहीन हुदा प्रशासनिक कार्यसम्पादनमा पनि असर परेको बताएका छन्। उनका अनुसार रु २० हजारभन्दा तलको काममात्र गर्ने अधिकार आफूलाई सरकारले दिएको अन्य ठूलो लगानीमा काम गर्न नसक्दा समस्या भएको बताए।

केन्द्र सञ्चालन कार्यविधि, २०६८ अनुसार व्यवसायीबाट तीनजना, कृषकबाट दुईजना, नगरपालिकाबाट एकजना, कृषि विकास कार्यालयबाट एकजना रहने गरी सञ्चालक समिति गठन गर्ने प्रावधान छ। बुटवल उपमहानगरपालिकाका वरिष्ठ अधिकृत विष्णु खनालले केन्द्र सञ्चालनको सम्झौता, निर्देशिका र कार्यविधि नै परिमार्जन गर्नुपर्ने भएकाले सञ्चालक समितिका लागि प्रतिनिधि नपठाएको जनाए। उनले सम्झौता, निर्देशिका र कार्यविधि सशोधनका लागि मन्त्रालयमा तीन चार पटक छलफल भए पनि मन्त्रालयले आ□नै नियन्त्रणमा राख्न चाहेको र साभेदारीको मान्यताअनुसार उपमहानगरपालिकालाई अधिकार दिन नखोजेकाले विवाद नसुल्भिएको धारणा व्यक्त गरे। केन्द्रमा लुम्बिनी अञ्चलका छवटै जिल्लासहित स्याङ्जा, सल्यान, दाङ, प्युठान र भारत तथा चीनबाट समेत गरी दैनिक ३०० टन तरकारी तथा फलफूल आयात र कारोबार हुने गरेको देखिन्छ।

अज्ञात रोगले भेडाबाख्रा मरे

कालीकोट। कालिकोट जिल्लाको जिल्लाको सदरमुकामसाग जोडिएको बदालकोट गाविसमा पालिएका पशुबस्तुहरुमा अज्ञात रोगले देखापरेपछि भेडाबाख्रा मर्न थालेका छन्। बदालकोट गाविसस्थित खयरकोटमा फैलिएको अज्ञात रोगबाट स्थानीय रुद्धे फर्साल, गोरख कठायत, धनसिंह कठायत, हिरे न्यौपाने लगायत किसानका भेडाबाख्रा मरेका छन्।

भेडाबाख्रा पखाला लागेर, नाकबाट सागान निस्केर, मुख पाकेर र पेट सुनिएर मर्ने गरेका छन्। स्थानीय किसानले एग्रोभेटबाट उपचार गराएको बताए पनि उपचार हुन नसकेपछि किसानहरुले मूल्यमा भेडा बाख्रा विक्री गर्न थालेका छन्।

गत वर्ष पनि यस्तै अज्ञात रोगबाट बदालकोट गाविसमा दुई सय वटा भेडाबाख्रा मरेका थिए भने यस पटक पनि राम्नाकोट, बदालकोटमा २५० वढी भेडाबाख्रा मरेको किसानहरुले बताएका छन्। ३५ वटा भेडा पालन गर्दै आएका कृषक प्रदिप ऐडीले अज्ञात रोगका कारण १४ वटा मरेको बताए। उपचारका लागि औषधि गर्दा गर्दै लगातार मर्न थालेपछि बांकी रहेका भेडा विक्री गरेर खच्चर किन्ने योजना बनाएको उनले बताए। केही कृषकले रोगका कारण असोजमा औल (तल्लो क्षेत्र)मा भार्ने भेडाबाख्रा अहिलेसम्म लेकमै राख्न बाध्य भएका छन्। त्यसैगरी बदालकोट गाविस(४ का दानसिंह बोगटीले रोगबाट जोगाउन नसक्दा भेडापालन व्यवसाय नै छोडेको बताए। बदालकोट र राम्नाकोट भेडाबाख्रा पालनको पकेट क्षेत्रका रुपमा चिनिन्छ।

अर्घाखांचीका किसान कफीखेतीमा आकर्षित

अर्घाखांची। बजारको सुनिश्चितता, मनग्य आमदानी र सजिलैसाग खेती गर्न सकिने भएपछि जिल्लाका कृषक कफीखेतीतर्फ आकर्षित हुन थालेका छन्। तीन वर्षदेखि गवारोले बोट मरेपनि कफीखेतीप्रति कृषकको आकर्षण बढेको छ। अरू खेती जस्तो बढी समय दिन नपर्ने, कम लगानीमै उत्पादन हुने र सजिलै खेती गर्न सकिने भएपछि कृषक आकर्षित भएका हुन्।

तीन वर्ष पहिला १४ टन पार्चमेन्ट र छ टन ड्राई कफी उत्पादन भएकामा गवारोले बोट मरेपछि गएको वर्ष उत्पादन घटेर ११ टन पार्चमेन्ट र तीन टन ड्राई कफीमा भरेको जिल्ला कफी व्यवसायी सङ्घका कोषाध्यक्ष एवम् कफी कृषक पुस्करनाथ बन्जाडेले जानकारी दिए।

यस वर्ष पनि गएको वर्षको हाराहारीमै कफी उत्पादन हुने आश गरेका छौं उनले भने। मूल्य र बजारको लागि कतै धाउने नपर्ने भएपछि कृषक भन्नु उत्साहित बनेका छन्। छहारी व्यवस्थापन र गवारो नियन्त्रणसम्बन्धी सीप सिकाउन सरकार तथा सङ्घसंस्थाले पहल गरेमा कृषकलाई ठूलो राहत हुने बन्जाडेको भनाइ छ।

बजार नपाउंदा उदयपुरका अदुवा किसान मारमा

उदयपुर। उदयपुर जिल्लाको पश्चिमी पहाडी क्षेत्रका गाविसका कृषकले यस वर्ष अदुवा उत्पादन राम्रो वृद्धि गरेको भए ता पनि यसको

क्षेत्रका बजार जिल्लाको सदरमुकाम गाईघाट तथा पश्चिमी क्षेत्रको मुख्य व्यापारीक केन्द्रको रूपमा रहेको कटारी बजारमा खरिद हुने गरेको छ।

विक्रीको लागि उचित बजारको व्यवस्थापनमा समस्या हुंदा यस क्षेत्रका अदुवा उत्पादक कृषक चिन्तित बनेका छन्। जिल्लाको पश्चिमी पहाडी गाविसहरू हर्दनी, मयङखु, लिम्पाटार, लेखानी, ओख्ले, रुपाटार, बर्रे तथा तावाश्री क्षेत्रमा यस पटक अदुवा उत्पादनमा व्यापक वृद्धि भएतापनि लामो समय देखिको सीमा नाकाबन्द र तराईका बजार बन्दको कारण अदुवा निर्यात गर्न समस्या हुंदा कृषक चिन्तित भएका छन्। यस पटक यस क्षेत्रमा अदुवा उत्पादन अहिलेसम्मकै अति राम्रो भएपनि अदुवा विक्रीको लागि बन्दको कारण अहिलेसम्म बजारको व्यवस्थापन हुन नसकेको कारण उत्पादित अदुवा त्यतिकै खेर जाने हो की भन्ने चिन्ताले सताएको हर्दनी गाविस-६ का कृषक नन्दकुमार दाहालको गुनासो रह

दाहाल भन्छन्, “अघिल्ला वर्षहरूमा मङ्सिर लाग्ना साथ तराईका सप्तरी तथा सिरहा र धनुषाबाट धेरै अदुवा खरिदकर्ता व्यापारी गाउामा आइसक्ये, यस पटक बन्दको कारण अहिलेसम्म पनि खरिदकर्ता आउन सकेका छैनन्, अदुवा विक्रीको लागि तयारी छ।” विगतका वर्षमा स्थानीय बजार कटारी क्षेत्रबाट समेत अदुवा खरिदकर्ता अदुवा खरिद गर्न आउने गरेको भएतापनि यसपटक स्थानीय व्यापारीसमेत अदुवाको लागि खरिद गर्न तयारी नहुंदा आफूहरूको अदुवा विक्रीमा समस्या हुन थालेको कुरा सिरिसे-७ का कमलप्रसाद पौडेल बताउछन्। अहिले स्थानीय क्षेत्रमा उत्पादित नया अदुवाको मूल्य प्रतिकिलो रु पचासदेखि साठीसम्म रहेको स्थानीय अदुवा उत्पादक कृषक बताउने गर्दछन्। यसक्षेत्रको तावाश्री, सिरिसे सोरुङछवीसे, बाहुनीटार, हर्दनी, मयङखु, रिस्कु, कटारी, भलायाडाडालगायतका क्षेत्रमा व्यवसायिकरूपमा नै धेरै कृषकले अदुवा उत्पादन गर्दै आएका छन्।

गाउँ-गाउँसम्म यातायातका साधन पुग्ने गरेको कारण यस क्षेत्रका अदुवा उत्पादक कृषकहरू अहिले अदुवा विक्रीको लागि ठुला अदुवा खरिद व्यापारीको पर्खाइमा रहेका छन्। अदुवा खरिद तथा विक्रीको लागि स्थानीय

कतिपय समयमा अदुवा व्यापारी तथा खरिदकर्ता तराई क्षेत्रका जिल्ला सुनसरी, मोरङसम्मका अदुवा व्यापारी यस क्षेत्रमा अदुवा खरिद गर्न घर-घर आइपुग्ने गरेको कुरा भलायाडाडा-७ का एक कृषक रामबहादुर तामाङ बताउछन्।

यस पटक अहिलेसम्म स्थानीय बजारका अदुवा खरिदकर्तासमेत अदुवाको विषयमा जानकारी लिनसमेत नआएपछि अदुवा विक्रीमा ढिलाई र समस्या हुने चिन्ताले आफूहरूलाई सताएको कुरा तामाङको गुनासो रहेको छ। जिल्ला कृषि विकास कार्यालय उदयपुरका अनुसार वर्षमा उदयपुरको पश्चिमी तथा मध्यपहाडी क्षेत्रबाट भण्डै रु पाँच करोड बराबरको अदुवा विक्री

□ **जिल्ला कृषि विकास कार्यालय उदयपुरका अनुसार वर्षमा उदयपुरको पश्चिमी तथा मध्यपहाडी क्षेत्रबाट भण्डै रु पाँच करोड बराबरको अदुवा विक्री हुने गरेको तथ्याङ्क छ। जिल्लाका उत्पादित अदुवाहरू सप्तरी, सिरहा, मोरङ, सुनसरी र धनुषासम्म निर्यात हुने गरेको कुरा गाइघाटका एक अदुवा खरिदकर्ता दिनेश साह बताउछन्।**

हुने गरेको तथ्याङ्क छ। जिल्लाका उत्पादित अदुवाहरू सप्तरी, सिरहा, मोरङ, सुनसरी र धनुषासम्म निर्यात हुने गरेको कुरा गाइघाटका एक अदुवा खरिदकर्ता दिनेश साह बताउछन्। यसपटक अहिले बन्द हडताल तथा सीमानाका बन्दको कारण समय प्रतिकूल रहेको कारण भन्दा अदुवा खरिद गरेर विक्री गर्ने अवस्था भने नभएको धारणा पनि साहको रहेको छ। यता स्थानीय कृषक भने अहिलेको अवस्थामा अदुवा विक्रीमा समस्या हुने देखिएपछि अदुवा विक्रीको लागि स्थानीय उद्योग बाणीज्य सङ्घ तथा स्थानीय निकायले सहयोग गरेर बजार व्यवस्थापन गरिदिनुपर्ने आवाज उठाउन थालेका छन्।

नेपालको संविधानमानागरिकता सम्बन्धी प्रावधान

- कुनै पनि नेपाली नागरिक नागरिकता प्राप्त गर्ने हकबाट वञ्चित नहुने।
- प्रादेशिक पहिचान सहितको एकल संघीय नागरिकताको व्यवस्था गरिएको।
- संविधान प्रारम्भ हुंदाका बखत नेपालको नागरिकता प्राप्त गरेका व्यक्ति नेपालको नागरिक हुने।
- वंशजको आधारमा नेपालको नागरिकता प्राप्त गर्ने व्यक्तिले निजको बाबु वा आमाको नामबाट लैङ्गिक पहिचान सहितको नागरिकताको प्रमाणपत्र पाउने।
- नागरिकको परिचय खुल्ने गरी अभिलेख राखिने।

नेपाली नागरिकता प्राप्त हुने अवस्था :

१. वंशजको नागरिकता

- संविधान प्रारम्भ हुनु भन्दा अघि वंशजको नागरिकता प्राप्त गरेका व्यक्ति,
 - जन्म हुंदा कुनै व्यक्तिको बाबु वा आमा नेपालको नागरिक रहेको अवस्थामा त्यस्तो व्यक्ति,
 - संविधान प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि बाबु र आमा दुवैले जन्मको आधारमा नेपालको नागरिकता प्राप्त गरेका सन्तान बालिग भएपछि,
 - नेपालभित्र फेला परेको पितृत्व र मातृत्वको ठेगान नभएको नाबालक निजको बाबु वा आमा फेला नपरेसम्म,
 - नेपालको नागरिक आमाबाट नेपालमा जन्मभई नेपालमा नै बसोबास गरेको र बाबुको पहिचान हुन नसकेको व्यक्ति, तर बाबु विदेशी नागरिक ठहरेमा संघीय कानून बमोजिम अंगीकृत नागरिकतामा परिणत हुने,
 - विदेशी नागरिकसँग विवाह गरेकी नेपाली महिला नागरिकबाट जन्मिएको, निज नेपालमा नै स्थायी बसोबास गरी निजले विदेशी मुलुकको नागरिकता प्राप्त नगरेको र नागरिकता प्राप्त गर्दाका बखत निजका आमा र बाबु दुवै नेपाली नागरिक रहेछन् भने नेपालमा जन्मेको त्यस्तो व्यक्ति।
- नागरिकता प्राप्त गर्दाका बखत आमा र बाबु दुवै नेपाली नागरिक रहेछन् भने नेपालमा जन्मेको त्यस्तो व्यक्तिले वंशजको आधारमा नेपाली नागरिकता प्राप्त गर्ने। धारा (११) (७)

१. अंगिकृत नागरिकता प्राप्त गर्न सक्ने :

क. विदेशी नागरिकले संघीय कानून बमोजिम अंगीकृत नागरिकता प्राप्त गर्न सक्ने।

ख. वैवाहिक अंगिकृत देहाय बमोजिम प्राप्त गर्न सकिने।

- नेपाली नागरिकसँग वैवाहिक सम्बन्ध कायम गरेकी विदेशी महिलाले संघीय कानून बमोजिम,
- विदेशी नागरिकसँग विवाह गरेकी नेपाली नागरिकबाट जन्मिएको, नेपालमा नै स्थायी बसोबास गरेको र विदेशी नागरिकता प्राप्त नगरेको व्यक्तिले संघीय कानून बमोजिम

नेपाल सरकार
कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय

नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार प्रविधि मन्त्रालय
सूचना विभाग

किवी फलको विरुवाको माग बढ्दो

काभ्रे। पछिल्लो समयमा किवीको व्यवसायिक रूपमा खेती हुन थालेपछि काभ्रे जिल्लामा पनि किवीको विरुवाको माग बढ्न थालेको छ। करिब एक हजार ५०० मात्रै विरुवा उत्पादन हुने नर्सरीमा अहिले भण्डै १० हजार किवीको विरुवाको नर्सरी गरिएको र त्यसबाट चार हजार विरुवाको विक्री वितरण भएको बुद्ध फलफूल नर्सरी, नासिकास्थानका सञ्चालक शम्भु घिसिङले बताएका छन्। उनले अहिले यसको खेतीको विस्तार भएकाले इलाम, ओखलढुङ्गा, रामेछाप, दोलखा, सिन्धुपाल्चोक, रसुवालगायतका जिल्लामा समेत किवीको विरुवा निर्यात भएको उल्लेख गर्दै यसको उत्पादन चराले नखाने र अन्य फलफूलजस्तो नविग्रने कारणले कृषकको आर्कषण बढेको बताए। गुणस्तरिय उत्पादन भएन भन्ने गुनासोले गर्दा विदेश निर्यात भएको छैन तर यसको उत्पादन बढ्दै गएको छ उनले उल्लेख गरे।

विसं ०५८ सालमा जापानी प्रविधि र मूल वीउ भित्र्याएर किवीको नर्सरी भइरहेको जानकारी दिँदै घिसिङले विरुवाबाट उल्लेख आम्दानी भइरहेको बताए।

नेपालभर जुनसुकै नर्सरीमा पनि जुन किवीको विरुवा छ त्यसको मूल विरुवा बुद्ध फलफूल नर्सरीबाट नै वितरण भएको बताउँदै सञ्चालक घिसिङले अहिले एउटा किवीको विरुवाको मूल्य रु. २५० रहेको जानकारी दिए। उनले करिब तीन रोपनी जमिन क्षेत्रफलमा त्यसको नर्सरी गर्नुभएको छ। यसलाई लगाउने मौसम पुस र माघ नै हो। भण्डै

तीन वर्षको अवधिमा किवीको उत्पादन लिन सकिन्छ।

प्रोटिनयुक्त किवीको बजार मूल्य प्रतिकिलोग्राम रु. ३०० देखि ३५० सम्म रहेको छ। त्यसबाट वाइन, सर्वतलगायतका खाद्य पदार्थसमेत उत्पादन हुने गर्छ।

कृषि उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि सदैव प्रयोग गर्नुहोस् लुमिन्को भोल मल

All Nepalese Tea & Coffee Center, Kupondol, Phone: 5535457, 5548201

An observation of prevalent diseases of ostrich chicks.

Introduction:

Ostrich farming is being considered as an alternate agricultural enterprise, which started in western Nepal in the early 2008s. Today, ostriches are being slaughtered at approximately 1 y of age for their meat and hide. This relatively new industry will be viable as long as farmers produce good quality birds for market in the most economical and humane way. At present, however, 1 of the weakest areas in ostrich farming is the relatively high chick mortality rate experienced when the birds are less than 3 month of age. Although early mortality is a characteristic of most livestock, it is particularly prevalent in ostrich chicks, due to prolonged confinement over the fall and winter. Additionally, high morbidity results in a reduced growth rate during that time. A field observation report is presented below so that interested Ostrich farmers may be benefited in future.

Digestive disorders: Impaction

This condition is characterized by an excessive accumulation of ingested material in the proventriculus and ventriculus that is not being propelled normally into the small intestines. Impactions may be classified as acute (blockage that leads to debilitation within a few days) or chronic (blockage that leads to debilitation within weeks to months), hard (rocks, sand) or soft (fibrous material, such as, alfalfa hay and grass), and partial or complete. Eighty-five percent of impactions are observed in birds 6 mo old or less. Impactions can lead to gastric stasis, whereby the contractions of the ventriculus stop, and koilin hypertrophy develops along the ventricular surface. The most common clinical signs include failure to thrive, abnormal passage and quantity of feces, and a distended proventriculus, which can be palpated on the left side of the abdomen, cranial to the leg. Diagnosis can be made by palpation, especially in the case of a hard impaction, and by radiography or

ultrasonography. Mild impactions can be relieved by flushing the proventriculus with water, mineral oil, or diluted propylene glycol. Severe impactions can only be relieved with a proventriculotomy or an esophagostomy to remove the impacted material. The prognosis following surgery is very good, if the impaction is detected early and has not yet caused excessive distension of the proventriculus. If the latter has existed over an extended period of time, gastric atony will likely ensue after surgery, leading to starvation and death. Common materials to be found in impacted proventriculus include long-stemmed alfalfa hay, grass, straw, rocks, and wood stems. Impactions appear to be stress related, and thus are more common when chicks are exposed to such stressors as confinement; high pen densities; loud irregular noises, such as from nearby construction; and excessive human handling. Ostriches fed a fibrous non pelleted diet must always have access to some form of grit to assist in the prevention of impaction. A chick relieved of an impaction will impact again if the stressors or the offending materials are not removed from the environment. As ostrich chicks thrive on social facilitation and mimic one another's behavior, all birds in a pen must be checked when an impaction has been diagnosed. If 1 chick has ingested too much material, other chicks are likely to have imitated the same abnormal ingestive behavior.

Hardware disease

This disease, well documented in cattle and ostriches, involves the ingestion of sharp metal objects with an ensuing perforation of the gastrointestinal tract. The condition can be difficult to diagnose. Clinical signs include inappetence, loss of body condition, and scant passage of feces. Undetected hardware disease in ostriches can lead to gastric stasis. It has been seen birds presenting no pain on abdominal palpation and having normal hemograms, even in the face of peritonitis. Metal

detectors and radiographs can be used to detect the presence of some items, but are not reliable in ascertaining that these are causing abdominal problems. Surgical removal is the only therapeutic choice for hardware disease.

Cloacal prolapse:

This condition is usually seen in birds less than 3 month old and is generally associated with intestinal problems. It has been observed the condition most often in chicks not drinking enough water, resulting in the passage of dry feces with dyschezia, followed by a prolapse of the cloacal tissue. Cryptosporidial enteritis also has been implicated in cloacal prolapse in young ostriches in South Africa, as well as in adults imported into Canada from Botswana. Depending on the cause and severity of the condition, therapy will involve application of an anti-inflammatory antibiotic ointment, replacement of the swollen tissue into the cloaca under anesthesia, and placement of a purse-string suture that will allow defecation. Adequate hydration can be maintained with regular gavage if affected birds are not drinking enough, and oral or parenterally antibiotic therapy may be warranted.

Bacterial enteritis:

This condition is most commonly observed in ostrich chicks less than 6 wk old. Affected chicks exhibit depression, diarrhea, and dehydration. Bacterial enteritis is most prevalent when management practices are inadequate, that is, when hygiene is poor, overcrowding exists, and stressful factors, such as, improper temperature and excessive handling, are present. Necrotic enteritis is a common form of bacterial (*Clostridium* spp.) enteritis diagnosed in Alberta. The pathology involves necrosis of the intestinal wall, characterized by a cheese like lining and contents. Gas in the intestines without lesions is not indicative of enteritis. Since coprophagia is a normal behavior in ostrich chicks, bacterial enteritis rapidly becomes contagious. Treatment and control of this condition includes correction of the inadequate management

practice, optimal sanitation to prevent spreading of the disease between pens, and the use of proper antibiotics based on culture of the intestines. The use of probiotics immediately after hatch, based on the principle of competitive exclusion, seems beneficial in curtailing the problem and it has been used in them successfully.

Orthopedic disorders:

Rolled toes:

This condition is most often observed in chicks less than 6 wk old, where 1 or both main toes roll laterally. The etiology is unknown but may include genetic aberrations, incubation problems, or an inadequate substrate that causes slipping. It has been reported riboflavin deficiency as a cause for rolled toe syndrome. Rolled toes can easily be corrected by applying corrective shoes. It is being recommended regular nail trimming, since once a toe has rolled, the nail will overgrow and prevent the affected toe from returning to its normal position. Rotational deformities of the leg This syndrome most often involves a thickening and a lateral deviation of the tibiotarsometatarsal joint in chicks less than 3 month old. The deviation can cause 1 foot to rotate as much as 180° from the dorsoplantar axis of the normal leg in only a few days. In general, only 1 leg is severely affected. Several etiologies have been suggested: low serum calcium, rapid weight gain from a high protein starter ration, and genetic aberrations. Deformation of the chest wall with a skewing to 1 side has been noticed coincident with leg rotations. It has been observed hatchlings with skewed chest walls that have subsequently developed a leg rotation, likely as a result of an abnormal stance caused by the chest deformation. A prevalence of chicks with leg deformities greater than 5% of the chick population on a farm usually indicates a mismanagement problem that requires correction. Observations from Canadian ostrich farms experiencing severe leg rotation problems shared

some common characteristics: chicks growing too fast without proper exercise (body weight exceeding 4.5 kg at 28 d of age); hard substrate, such as cement floors, with high indoor pen densities, leading to frequent falls and presumably traumatic injuries to growth plates of the tibiotarsometatarsal joints; malnutrition due to deficient diets; and impaction problems. Surgical corrections of leg deformities have been attempted but with poor results. These include derotational osteotomy and periosteal stripping. Conservative therapy, such as the use of anti-inflammatory drugs and increased exercise, may work if the leg is only minimally rotated outward (less than 150). Considering present market prices, breeders generally euthanize any birds exhibiting leg deformations and forego expensive treatments.

Slipped tendons :

This term is used to describe a lateral slip of the gastrocnemius tendon over the tibiotarsometatarsal joint. The condition is most often observed in birds that are less than 6 mo old, but it can occur in older birds. The prognosis is fair for young birds, provided that the skin over the tibial condyles has not ruptured. If a rupture has occurred, euthanasia is usually recommended. Treatment involves replacing the tendon in the tibial groove and holding it there with bandages on either side of the joint but not across the cranial aspect to prevent skin laceration. Birds older than 6 mo suffering from a slipped tendon are euthanized immediately, as the prognosis for recovery, whether the skin is ruptured or not, is extremely poor. The Achilles tendon can also slip medially over The tarsometatarsophalangeal joint in young chicks. There is usually no successful treatment, unless detection is early, in which case bandaging the tendon back in its normal position may resolve the problem. Most affected chicks will develop an abnormal stance with ensuing leg deformities or poor growth, presumably due to pain.

BY : DR. KEDAR KARKI

नगदे बालीमा किसान आकर्षित

भोजपुर । केही वर्ष अघिसम्म किसानहरू खाद्यान्न बाली मात्र उत्पादन गर्थे तर करिब छ वर्ष अघिदेखि भोजपुर सडक सञ्जालमा जोडिएपछि फलफुल तथा नगदे बालीमा किसान आकर्षित हुन थालेका हुन् । जसले पूर्वी पहाडी जिल्ला भोजपुरमा फलफूल तथा नगदे बालीमा आकर्षण बढेको हो । तुलनात्मकरूपमा पछिल्ला वर्षमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा फलफुल र नगदेबालीका विरुवा माग गर्नेको सङ्ख्या हवातै बढ्न थालेको र किसानको मागअनुसारका विरुवा जिल्ला कृषि विकास कार्यालयलाई वितरण गर्न हम्महम्मै पर्न थालेको छ ।

अघिल्लो वर्ष कार्यालयले ७७ हजार फलफुल तथा नगदेबालीका विरुवा वितरण गरेकोमा यस वर्ष सुन्तला, कागती, आप, लिची तथा अलौचीका दुई लाख ६२ हजार विरुवा वितरण गरिरहेको बताएको छ । स्थानीय जातका ती विरुवा ५० प्रतिशत मूल्य अनुदानमा किसानलाई वितरण गरिरहेको कार्यालयले जनाएको छ ।

समयमा यहाका किसान व्यावसायिक फलफुल खेतीमा आकर्षित भएकाले फलफुल जातका विरुवाको माग बढेकाले अघिल्ला वर्षभन्दा १५ हजारवढी विरुवा वितरण गर्ने हाम्रो लक्ष्य रहेको छ," कार्यालयका योजना अधिकृत नन्दकिशोर अधिकारीले बताए । कार्यालयले जिल्लाका गुप्तेश्वर, सिद्धेश्वर, छिनामखु, खावा, मूलपानी, बोया हेलौछ, देउरालीलगायतका गाविसलाई फलफुल पकेट क्षेत्र घोषणा गरेर उक्त गाविसमा फुलफुल विकास आयोजना सञ्चालन गरिरहेको छ ।

त्यसैगरी कार्यालयले यो वर्ष दुई लाख ३० हजार अलौचीका विरुवासमेत वितरण गर्दैछ । कार्यालयले गोलशाही र डम्बर शाहि जातका विरुवा किसानलाई ५० प्रतिशत मूल्य अनुदानमा वितरण गरिरहेको अधिकृत अधिकारीले जानकारी दिए ।

धान उत्पादनमा कमी हुने दुर्भाग्यपूर्ण

काठमाडौं । नेपालीले दुवै छक भात खाने बानीमा परिवर्तन नल्याउने हो भने मुलुकमा यसवर्ष चामल आयात दोब्बरले बढ्ने भएको छ । गतवर्ष नेपालले भारतबाट करिब रु २३ अर्बको चामल आयात गरेको थियो । प्रमुख दोस्रो खाद्यन्नबाली गहुँको उत्पादन गतवर्ष करिब १७ लाख मेट्रिक टन भएकोमा खपत भण्डै नौ लाख मेट्रिक टन भई आठ लाख मेट्रिक टन गहुँबचत हुन गएको थियो ।

गतवर्ष नेपालले रु पाँच अर्ब ७६ करोडको मकै कुखुराको दाना बनाउन भारतबाट आयात गरेको थियो । दैनिक खाद्य प्रयोजनका लागि मकै आयात गर्नुपर्दैन ।

मीठो खाने बानी र पकाउन सजिलो भएकाले आम नेपाली, मकै र गहुँको परिकार रुचाउँदैनन् । कम्तीमा दिनमा एकछक मकैको ढिडो, गहुँ, फापर तथा जौको रोटी खानेलाई मधुमेहको रोग नलाग्ने चिकित्सकहरू बताउँछन् । गहुँको रोटी, मकैको ढिडो खाने बानीमा ह्रास आएकाले चामल आयातमा क्रमशः बढ्दै गएको कृषि विकास मन्त्रालयका सहसचिव सुरज

पोखरेलको भनाई छ । कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको ३३ प्रतिशतमध्ये धानको मात्र २१ प्रतिशत योगदान छ । धान नेपालको प्रमुख खाद्यन्नबाली हो । धानको उत्पादन बढ्दा कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा टेवा पुग्दछ भने घट्टा आर्थिक स्थिति तल भन्छ । नेपालमा चैते धान, बर्षे धान र घैया धानखेती हुँदै आएको छ ।

भोजनका बानीमा परिवर्तन ल्याउनुपर्छ तर धानको उत्पादनमा गिरावट आउनु दुर्भाग्यपूर्ण भएको वरिष्ठ धान विशेषज्ञ भोलामान सिंह बस्नेत बताउँछन् । विसं २०३५ सम्म धान, चामल, निर्यात गर्न यहा सात/आठवटा धान चामल कम्पनीको स्थापना गरिएको थियो । तर ३७ वर्षपछि, नेपाल धान चामल आयात गर्ने देशमा गणना भएको छ ।

हालै कृषि विकास मन्त्रालयले बालीनालीको स्थितिलाई दुर्भाग्यपूर्ण भनेको छ । सो मन्त्रालयले कृषि विकास विभाग, क्षेत्रीय कृषि विकास निर्देशनालय, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, विश्व खाद्य कृषि विकास कार्यक्रम, विश्व खाद्य सङ्गठन इसिमोड,

सिमिट र इरीलगायतका संस्थाबाट प्राप्त तथ्याङ्कलाईसमेत आधार मानी धान उत्पादकत्व वृद्धिलाई दुर्भाग्यपूर्ण भनेको हो । गत वर्षको तुलनामा यसवर्ष धानको उत्पादनमा १० प्रतिशत अर्थात करिब चार लाख ९० हजार मेट्रिक टनले घट्नगई यसवर्ष ४२ लाख ९९ हजार मेट्रिक टनमा सीमित हुन गयो । गतवर्ष धानको उत्पादन ४७ लाख ८८ हजार मेट्रिक टन थियो । कृषि विकास मन्त्रालयका सहसचिव डा. सुरज पोखरेलका अनुसार धानको उत्पादनमा ह्रास आउनुको मुख्य कारणमा समयमा रोपाइ नहुनु र रासायनिक मलको दुबानी हुन नसक्नु हो । धानखेती हुने जमिन क्रमशः बाँझिदै गएको छ । यसवर्ष ६१ हजार हेक्टर धानखेत हुने जमिन बाँझो भयो । भण्डै एक रोपनी जमिनमा सरदर १५० किलो धान उत्पादन हुन्छ । यसरी गणना गर्दा कूल बाँझो जमिन १२ लाख २० हजार रोपनीमा १८ करोड ३० लाख किलो धान अर्थात अहिलेको प्रचलित बजारमूल्य प्रतिकिलो रु २५ का दरले रु चार अर्ब ५७ करोड ५० लाखको धान उत्पादन हुने खेत बाँझै हुनु दुर्भाग्यपूर्ण हो ।

उखु किसान चिन्तित

बर्दवासा । साउन मसान्तसागैको बन्दहड्ताल र पछिल्लो भारतीय नाकाबन्दीले उद्योग सञ्चालन गर्न आवश्यक यान्त्रिक पाटपुजा आउन नसकेका कारण महोत्तरी जिल्लाको रामनगरस्थित एभरेस्ट चिनी उद्योग समन्वय...

न त जिल्ला कृषि विकास कार्यालयसंग समन्वय गरेको देखिन्छ । न त कृषि विकास मन्त्रालयलाई जानकारी नै दिएको देखिन्छ । सो संस्थाका कार्यकारी निर्देशक भन्छन् लगानी हामीले गर्ने मन्त्रालयलाई किन सोध्नु पर्छ ? सरोकारवाला मन्त्रालयलाई जानकारी नै नदिई काम गर्ने यो संस्थामाथि मन्त्रालयले छानविन गर्दछ कि गर्दैन हेर्न बाँकी नै छ ।

एग्रो...

ल्याउनु पर्ने देखिन्छ । कृषि विकास मन्त्रालयले एग्रोभेट सञ्चालकहरूलाई कानूनी दायरामा नल्याएकै कारण यतिखेर किसानहरू मारमा परिरहेका छन् । पशुका औषधी विक्री वितरण गर्ने विक्रेताहरूको न्यूनतम शैक्षिक योग्यता वा तालिमको व्यवस्थालाई समेत ख्याल नगरी जसले पायो त्यसैले एग्रोभेट सञ्चालन गरी औषधीका नाममा विषादीहरू जथाभावी प्रयोग बढ्दै गएका कारण त्यसले ठूलो खतरा देखाईरहेको छ । अझ पशु औषधी विक्री वितरण गर्ने एग्रोभेटहरूको औषधी मूल्यमा समेत एकरूपता नहुँदा दैनिक लाखौँ किसान मारमा परेका छन् । एग्रोभेटहरूलाई नियमन गर्ने निकायको पूर्ण रूपमा वेवास्ता गरेकै कारण यो अवस्था भन् भन् गम्भीर बन्दै गईरहेको छ । किसानमारा प्रवृत्तिमा रमाउँदै एग्रोभेट सञ्चालकहरू पनि आफू खुशी चलिरेकाले त्यसलाई न्यूनतम मापदण्ड भित्र राखेर मात्र सञ्चालन गर्न दिने परिपाटी नबसालेसम्म किसानहरू मारमा पर्ने देखिन्छ । अहिले त्रिपुरेश्वर, टेक, कालीमाटी लगायतका क्षेत्रमा स्थापित एग्रोभेटका डिलरहरू नै गैरकानूनी रूपमा सञ्चालन भईरहेकोले सरोकारवाला निकायले ध्यान दिनु अति जरुरी छ ।

(एभरेस्ट सुगर एन्ड केमिकल इन्डस्ट्रिज) यस पालि सञ्चालन हुने टुङ्गो नभएपछि किसानले उत्पादन गरेको उखु खेतमा नै कुहिने डरले चिन्तामा छन् । महोत्तरी, सर्लाही, सिरहा र सर्लाहीका किसानले लगाएका यस पालि तयार उखु रु दुई अर्ब नौ करोड ७५ लाख ५० हजार मूल्यको रहेको एभरेस्ट चिनी उद्योग प्रशासनले जनाएको छ । बन्दहड्तालले उद्योग सञ्चालनको टुङ्गो लगाउन नसक्दा किसानलाई परेको चिन्तासागै उद्योग पनि धराशायी हुने स्थिति बनेको इण्डस्ट्रिज रामनगरले जनाएको छ ।

प्राङ्गारिक मलमा सरकारी अनुदान

भक्तपुर । भारतीय नाकाबन्दीले रासायनिक मलको हाहाकार व्यहोर्दै आएका भक्तपुरका किसानलाई सर कारले प्राङ्गारिक मलको लागि अनुदान उपलब्ध गराएको छ ।

सरकारले कृषि विकास मन्त्रालयअन्तर्गतको माटो व्यवस्थापन निर्देशनालयमार्फत जिल्लालाई रु २० लाख बजेट उपलब्ध गराएको हो । किसानलाई ५० प्रतिशत अनुदानमा उक्त प्राङ्गारिक मल उपलब्ध गरि आउन लागिएको जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले जनाएको छ ।

रासायनिक मलको विकल्पको

रूपमा प्राङ्गारिक मल अनुदानमा दिन लागेका र यसको लागि सरकारले प्राङ्गारिक मल अनुदान (जिल्लास्तर) कार्यविधि समेत तयार गरेको कार्यालयले जनाएको छ । सोही कार्यविधिको आधारमा किसानलाई सूचीकृत प्राङ्गारिक मलमा मात्रै अनुदान दिइने कार्यालयले जनाएको छ । कार्यविधिअनुसार एक किसानले वढीमा १५ रोपनी जमिनको लागि

एक हजार १२५ किलो प्राङ्गारिक मल अनुदानमा पाउनेछन् । सरकारी तथ्याङ्कअनुसार एक रोपनी जमिनका लागि ७५ किलो प्राङ्गारिक मल आवश्यक पर्छ । अनुदानको मल पाउन किसानले जमिनको लालपूजा पेश गर्नुपर्ने कृषि कार्यालयले जनाएको छ । सरकारले प्राङ्गारिक मलमा अनुदान दिएपनि किसान भने रासायनिक मलतर्फ नै आकर्षित हुँदै आएका छन् ।

साप्ताहिक बजार मूल्य		Shreenagar		
विकास क्षेत्र	हिमाली क्षेत्रको सरदर मूल्य रु.	पहाडी क्षेत्रको सरदर मूल्य रु.	तराई क्षेत्रको सरदर मूल्य रु.	देशभरको सरदर मूल्य रु.
मासु प्रति किलो				
खसी	६५०	६१०	५७५	६३०
रांगो	३१५	२३०	२००	२५०
बंगुर	३००	२५०	२५०	२७०
ब्रोइलर	३७५	३२०	२५०	३२५
स्थानीय	१०५०	८५०	६००	८००
अण्डा प्रति गोटा				
कुखुरा	२०	१४	१२	१५
दुध प्रति लिटर				
गाई	८८	५८	५५	६७
भैंसी	९०	६४	६०	७१
माछा				
ट्राउट	१२००	९००	-	१०००
कार्प	-	१९०	२००	२१०

स्रोत: पशुपक्षी बजार प्रवर्द्धन निर्देशालय

जैविक प्राङ्गारिक मल क्वेन थोड् र न्यू लाईट प्रयोग गरौं माटोको उर्वराशक्तिलाई वढाई उत्पादनमा बृद्धि गरौं

थाईल्याण्डको प्रतिष्ठित एशिया एग्रो टेक कम्पनी लि. वाट उत्पादित, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्वाट परिक्षण प्राप्त नेपालको हावापानी माटो सुहाउदो, माटो र बोट विरुवालाई रोग किराले समेत असर गर्न नसक्ने

विषादीको प्रयोग गर्नु नपर्ने जैविक प्राङ्गारिक मल

नेपालको लागि अधिकृत विक्रेता

जोशी जनरल सप्लायर्स

Organic Certified by IFOAM, ACT.Operator Code No 22152 Asia Agro Tech Ltd., Thailand

२० पूर्णचण्डी मार्ग, जावलाखेल ललितपुर
फोन नं. ९८४१२०८५५८ / ९८४१८०७७५२

कृषिमा काम गर्नका लागि दक्ष जनशक्ति नभएसम्म कृषिको विकास असम्भव

अच्युतप्रसाद ढकाल

क्षेत्रीय निर्देशक

मध्यपश्चिमाञ्चल

क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, सुर्खेत

० मध्यपश्चिमाञ्चल क्षेत्रमा कृषिको अवस्था कस्तो छ ?

मध्यपश्चिमाञ्चल क्षेत्र समग्रलाई हेर्ने हो भने कृषि क्षेत्रमा पछिल्लो समयमा तीव्र गतिमा विकास हुँदै गएको छ । किसानहरु पनि परम्परागत कृषिखेतीलाई विस्तारै परिवर्तन गरी व्यवसायिक कृषि खेती गर्नु पर्दछ, भन्ने सोचका साथ अगाडि बढिरहेका छन् । मध्यपश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय सुर्खेतमा भएको भएपनि यसले हेर्ने जिल्ला भनेको बाँके बर्दियादेखि कालिकोटसम्म पुग्नु पर्ने भएकाले पनि हरेक जिल्ला जिल्लामा कृषि बालीको उत्पादनमा परिवर्तन छ । जिल्ला अनुसार किसानहरुको समस्याहरुपनि धेरै नै छन् । बर्दियामा भएको समस्या र कालिकोटमा भएको समस्या फरक छ । त्यही भएर हामीले अरु क्षेत्रमा जस्तो कृषि आजको भोली नै परिवर्तन गछौं भन्ने सोच राख्नु हुँदैन । कृषिको अवस्थालाई विकास र परिवर्तन गर्नका लागि केही समय लाग्छ, नै समय कुन सक्नु पर्दछ, त्यो धैर्यता राख्न सक्नु भने मध्यपश्चिमाञ्चलमा कृषिको भविष्य अत्यन्तै उज्जल छ ।

० विगतका वर्षहरुमा भन्दा पछिल्लाबर्षहरुमा कृषि उत्पादनतिर युवाहरु अलि सक्रिय भएका छन् भन्ने सुनिन्छ नि ?

सहि कुरा गर्नु भो । विगतमा मध्यपश्चिमाञ्चलको कृषिको उत्पादनको अवस्था हेर्ने हो भने

गतवर्षदेखि केही मात्रामा भएपनि सन्तोष गर्ने ठाउँहरु छन् । कारण युवा जनशक्ति कृषिमा केही गरौं भन्ने सोचले प्रवेश गरेका छन् । खासगरी विदेशबाट फर्केका युवाहरु कृषिमा बढी आकर्षित भएको पाइन्छ । किनकी उहाँहरुले विदेशमा सिकेको प्रविधिलाई नेपालमा स्थापित गर्ने प्रयास गर्नु भएको छ । यो प्रशसनीय छ । विदेशमा गएर आएका युवाहरुमा नेपालमा नै केही गर्नु पर्दछ भन्ने भावना आएको मैले महशुस गरेको छु । विदेशमा भन्दा नेपालमा नै कृषिका लागि अत्यन्तै उर्वर भूमि भएका कारण पनि युवाहरु त्यहाँ भन्दा नेपालमा नै केही गर्नुपर्दछ भन्ने सोचमा हुनु हुन्छ ।

० युवाहरु कृषि उत्पादनका लागि बढी कुन बालीतिर आकर्षित भएको पाउनु भएको छ त ?

युवाहरु परम्परागत रुपमा गरिने खेती प्रणाली भन्दा पनि व्यवसायिक रुपमा गरिने खेती तिर आकर्षित भएका छन् । गोलभेंडा खेती, च्याउखेती गाईपालनमा बढी आकर्षित भएको देखिन्छ । कारण के हो भने यो वर्ष मुलुकभर नै युवा लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ । ती युवा लक्षित कार्यक्रमका लागि आवेदन माग गर्दा १० गुणा बढी आवेदन पर्ने गरेका छन् । ती आवेदनहरुमा बढी भन्दा बढी तरकारी खेती, च्याउ खेती नै देखिन्छन् । यसबाट के देखिन्छ भने युवाहरुमा तत्कालै नगद आउने र

व्यवसायिक बन्न सक्ने बाली लगाउने तर्फ आकर्षित भएको पाइन्छ ।

० अहिले सुर्खेतकै कुरा गर्ने हो भने पनि किसानहरु धेरै व्यवसायिक हुन थाले भन्छन् नि ?

हो । धेरै किसानहरुमा विगतमा जस्तो परम्परागत खेती गरेर मात्र हुन्छ भन्ने सोचको विकास भएको छ । धान वा गहुँ उत्पादन गरेर मात्र होइन अन्य नगदेवाली व्यवसायिक रुपमा गर्नु पर्दछ, भन्नेमा नै किसानहरु देखिनु हुन्छ । कारण के हो भने विगतमा जसरी परम्परागत रुपमा खेती हुन्थे त्यो विस्तारै कमी हुन थालेको छ । विभिन्न कारणले बसाई सर्नेहरुको संख्या पनि बढ्दै गएको छ भने कृषिमा काम गर्ने जनशक्तिको अभाव पनि त्यत्तिकै मात्रामा बढ्दै गएको छ । जवसम्म हामीले कृषिमा काम गर्नका लागि दक्ष जनशक्तिहरुलाई उपयोग गर्न सक्दैनौं तबसम्म कृषिको विकास हुन्छ भन्न सकिने अवस्था छैन । मध्यपश्चिम कै कुरा गर्ने हो भने पनि यस क्षेत्रमा उत्पादन भएका अदुवाहरु अन्तर्राष्ट्रिय बजारसम्म पुग्छ, त्यसलाई हामीले यस क्षेत्रको कृषिका लागि महत्वपूर्ण विकासको पाटो मान्नु पर्दछ । यहाँ उत्पादन भएका कृषि उपजलाई विश्वबजारसम्म पुऱ्याउनु पर्दछ भन्ने कुरामा किसानहरु प्रतिबद्ध हुनुहुन्छ ।

० युवाहरुलाई कृषिमा आकर्षण गर्ने त भनेको छ तर, युवाहरु बढी भन्दा बढी विदेशतिर जान खोजिरहेका छन् नि ?

तपाईंले उठाउनु भएको प्रश्न महत्वपूर्ण छ । हामी युवाहरुलाई कृषिमा आकर्षण गर्नु पर्दछ कृषि युवामय हुनुपर्दछ, युवा जनशक्तिलाई कृषि उत्पादनवृद्धि गराउने तर्फ लाग्नु पर्दछ, भनिरहेका पनि छौं हामीले विदेशबाट फर्केका युवाहरुलाई कृषिमा आकर्षण गर्न सक्नु तर विदेश जान खोजिरहेकाहरुलाई विदेश जानबाट रोक्न सकेका छैनौं । जवसम्म हामीले युवाहरुको विदेश प्रतिको मोह त्याग्न सक्ने र कृषिमा नै नै प्रयोग गर्न सक्दैनौं तबसम्म युवालाई आकर्षण गर्ने कुरा नारामा मात्र सिमित होला कि भन्ने डर पनि लागिरहेको छ । तर हामी त्यो हुन दिन्नौं भनेर प्रतिबद्धताका साथ अगाडि बढिरहेका छौं । मध्यपश्चिमाञ्चल कै कुरा गर्नु हुन्छ, भने पनि अहिले व्यवसायिक कृषिमा लगानी गर्ने धेरै जसो युवा जनशक्ति नै देख्न सकिन्छ । जुन रुपमा युवाहरुलाई अगाडि बढाउनु पर्ने हो त्यो रुपमा भने अगाडि बढाउन सकिएको छैन ।

० कृषि विकास मन्त्रालय तीन वर्षभित्र कृषिमा आत्मनिर्भर बनाउने भनेर लागिरहेको छ सम्भव छ त ?

असम्भव भन्ने कुरा केही पनि छैन । हामीले प्रविधिलाई थोरै मात्र प्रयोग गर्न सक्ने र कृषि वास्तवमा नै व्यवसायिक हुनु पर्दछ र एउटा एउटा बालीमा आत्मनिर्भर बन्नु पर्दछ, भन्ने भावन सवै जिल्लाका सरोकारवाला

निकालयले लिने हो भने सकिन्छ । त्यसका लागि बजेट तथा कार्यक्रम पक्कै पनि त्यही किसिमले बन्नु पर्दछ । अहिले मन्त्रालयले लिएको योजनाले पक्कै पनि बजेट र कार्यक्रम राम्रो आउने संकेत देखिएको छ । मन्त्रालयले सोच अनुरूप नै कार्यक्रम आउने हो भने हामी कृषिका केही बस्तु र बालीमा आत्मनिर्भर बन्न सक्छौं ।

० त्यसका लागि के गर्नु पर्दछ त मन्त्रालयले ?

मन्त्रालयले पछिल्लो समयमा योजना तर्जुमाका लागि पाँचै विकास क्षेत्रमा पुगेर त्यहाँको भौगोलिक अवस्थालाई ख्याल गरेर बजेट योजना बनाईरहेको परिप्रेक्ष्यमा हरेक जिल्लामा एक बस्तु र दुई बालीमा आत्मनिर्भर बनाउने हो भने कार्यक्रमहरुलाई केही मात्रामा परिष्कृत गरेर हरेक सरोकारवाला निकाय र व्यक्तिहरुलाई जिम्मेवार बोध गराउनु पर्दछ । कृषि उत्पादनवृद्धि गर्ने काम कृषि विकास मन्त्रालय र मातहतका निकायहरुको मात्र हो भन्ने सोच अन्य सरोकारवाला निकायहरुले अन्त्य गर्नु पर्दछ । कृषि उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि सिंचाईका कुरा वा भूमिका कुरालाई पनि सँगै लिएर जान सक्ने हो र किसानलाई आवश्यक मात्रामा मल बीउ, सिंचाई र प्रविधिको विस्तार गरी दक्ष जनशक्ति प्रयोग गर्ने हो भने हामी कृषिका केही बस्तु र बालीमा आत्मनिर्भर बन्न सक्छौं ।

**भूकम्पले घर छैन !
धान सुरक्षित गर्न ठाउँ छैन**

तर पनि मलाई केही डर छैन ! किनकी

अमेरिकी प्रविधिबाट नेपालमै उत्पादित तीन लेयरको PICS मैसँग छ

सम्पूर्ण किसानहरुका लागि सुरक्षित र हावा नछिर्ने अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको व्याग

NAF Seeds Pvt.Ltd

Natole, lalitpur

Phone : 5538748 Fax :5534428

Website: www.nafseed.com